

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра «Економіки та публічного управління» (№ 601)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Гарант освітньої програми

(підпис)

Тетяна ПАВЛЕНКО

(ім'я та прізвище)

« 01 » вересня 2023 р.

**СИЛАБУС ОBOB'ЯЗКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ
ДИСЦИПЛІНИ**

Управління конкурентоспроможністю

(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: 28 Публічне управління та адміністрування
(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: 281 Публічне управління та адміністрування
(код та найменування спеціальності)

Освітня програма: Публічне управління та адміністрування
(найменування освітньої програми)

Форма навчання: денна

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Силабус введено в дію з 1.09.2023 року

Харків – 2023 р

Розробник: Омельченко О.Л., ст. викладач кафедри 601

(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь та вчене звання)

Силабус навчальної дисципліни розглянуто на засіданні кафедри «Економіки та публічного управління» (№ 601)

Протокол № 1 від « 31 » серпня 2023 р.

Завідувач кафедри,
д.економ. наук, професор
(науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

Данііл Ревенко
(ім'я та прізвище)

Погоджено з представником здобувачів освіти:

Представник студентського самоврядування від факультету № 6

(підпис)

Єлизавета ПРОКОФ'ЄВА
(ім'я та прізвище)

1. Загальна інформація про викладача

Омельченко Ольга Леонідівна, ст. викладач.
З 2002 з року викладає в університеті наступні дисципліни:
- економіка підприємства;
- Economics of Enterprise (Економіка підприємства);
- Business Economics (Економіка підприємства);

Напрями наукових досліджень:

Економічне зростання, економічні цикли, підприємництво та реформи, пріоритетні напрями розвитку інфраструктури ринку в Україні.

2. Опис навчальної дисципліни

Семестр, в якому викладається дисципліна – 7 семестр.

Обсяг дисципліни:

3 кредити ЄКТС (90 годин), у тому числі аудиторних – 32 годин, самостійної роботи здобувачів – 58 годин.

Форми здобуття освіти

Денна.

Дисципліна – обов'язкова.

Види навчальної діяльності – лекції, практичні заняття, самостійна робота здобувача.

Види контролю – поточний, модульний та підсумковий (семестровий) контроль (залік).

Мова викладання – українська.

Необхідні обов'язкові попередні дисципліни (пререквізити) – менеджмент, маркетинг

Необхідні обов'язкові супутні дисципліни (кореквізити) – знання з політекономії, мікро та макроекономіки, загальні та фахові знання.

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: поглиблення і розвинення знань щодо науково-методологічних засад оцінювання конкурентоспроможності функціонування соціально-економічних систем регіонів, узгодження загальнодержавної і регіональної політики та інтересів, ресурсного забезпечення та організаційно-економічних механізмів комплексного соціально-економічного розвитку регіонів з урахуванням впливу національних та глобальних чинників.

Завдання: засвоєння теорій та моделей оцінки конкурентоспроможності регіональної економіки та просторового розвитку; вивчення концептуальних засад оцінки конкурентоспроможності державної регіональної політики; аналіз конкурентоспроможності регіонів і територіальних громад; вивчення особливостей формування сучасної регіональної політики та розвитку територій в Україні.

Після опанування дисципліни здобувач набуде наступні **компетентності:**

ЗК1.Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.

ЗК2.Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК3.Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК4. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК5. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК6. Здатність працювати в команді.

ЗК7. Здатність планувати та управляти часом.

ЗК8. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК12. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК13. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів діяльності).

СК1. Здатність до соціальної взаємодії, до співробітництва й розв'язання конфліктів.

СК2. Здатність забезпечувати належний рівень вироблення та використання управлінських продуктів, послуг чи процесів.

СК4. Здатність використовувати в процесі підготовки і впровадження управлінських рішень сучасні ІКТ.

СК6. Здатність здійснювати інформаційно-аналітичне забезпечення управлінських процесів із використанням сучасних інформаційних ресурсів та технологій.

СК7. Здатність розробляти тактичні та оперативні плани управлінської діяльності.

СК9. Здатність впроваджувати інноваційні технології.

СК10. Здатність до дослідницької та пошукової діяльності в сфері публічного управління та адміністрування.

СК11. Здатність у складі робочої групи проводити прикладні дослідження в сфері публічного управління та адміністрування.

Очікується, що після опанування дисципліни здобувачами будуть досягнуті наступні **результати навчання** і він буде:

РН1. Використовувати базові знання з історичних, культурних, політичних, соціальних, економічних засад розвитку суспільства.

РН8. Розуміти та використовувати технології вироблення, прийняття та реалізації управлінських рішень.

РН13. Використовувати методи аналізу та оцінювання програм сталого розвитку.

4. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1 Змістовний модуль 1. Теоретичні основи конкуренції

ТЕМА 1. Сучасні теорії конкуренції

- Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.
- Обсяг аудиторного навантаження: 3 годин.
- Практичне заняття: Показники вимірювання ступеня монопольної влади.

Обов'язкові предмети та засоби: немає.

Сутність поняття «конкуренція». Ринок як спільнота конкуруючих компаній. Сутність ринкової економіки як середовища конкуренції. Класифікація ринків та межі ринку. Етапи еволюції ринкової системи та типи ринкових структур. Показники вимірювання ступеня монопольної влади. Трансформація концепцій конкуренції. Наукові підходи до трактування сутності конкуренції. Інноваційна парадигма сучасної теорії конкуренції.

Обсяг самостійної роботи здобувача: 5 годин.

Опрацювання матеріалу лекцій.

Формування питань до викладача.

ТЕМА 2. Конкуренція як рушійна сила ринкової економіки

- Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.
- Обсяг аудиторного навантаження: 3 годин.

Практичне заняття: Конкурентоспроможність суб'єкта конкуренції та її основні ознаки. - Обов'язкові предмети та засоби: немає.

Класифікація видів конкуренції. Основні форми конкуренції. Функції конкуренції та фактори, що на неї впливають. Конкурентоспроможність суб'єкта конкуренції та її основні ознаки

Обсяг самостійної роботи здобувача: 5 годин.

Опрацювання матеріалу лекцій.

Формування питань до викладача.

ТЕМА 3. Конкурентоспроможність та конкурентне середовище підприємства

Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.

- Обсяг аудиторного навантаження: 3 годин.
- Практичне заняття: Методи діагностики конкурентного середовища.
- Обов'язкові предмети та засоби: немає.

Поняття конкурентоспроможності підприємства. Сутність конкурентного середовища підприємства та його види. Оцінювання конкурентних сил та визначення типу ринку. Оцінювання інтенсивності конкуренції та ступеня монополізації ринку. Методи діагностики конкурентного середовища. Побудова конкурентної карти ринку, виявлення стратегічних положень підприємства. Модель "п'яти сил конкуренції" М.Портера та її елементи.

Обсяг самостійної роботи здобувача: 5 годин.

Опрацювання матеріалу лекцій.
Формування питань до викладача.

ТЕМА 4. Конкурентні переваги підприємства

Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.

- Обсяг аудиторного навантаження: 3 годин.
- Практичне заняття: Типові стратегії досягнення конкурентних переваг.
- Обов'язкові предмети та засоби: немає

Поняття конкурентної переваги. Види та джерела формування конкурентних переваг. Фактори втримання конкурентних переваг. Конкурентна перевага як результат реалізації підприємством ключових факторів успіху. Продуктивність, якість, гнучкість та інновації як специфічні стадії еволюції джерел формування конкурентних переваг на протязі ХХ ст. Типові стратегії досягнення конкурентних переваг. Ланцюжок цінностей та його зв'язок з конкурентною перевагою.

Обсяг самостійної роботи здобувача: 5 годин.

Опрацювання матеріалу лекцій.

Формування питань до викладача.

ТЕМА 5. Методи та технологія забезпечення конкурентних переваг підприємства.

- Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.
- Обсяг аудиторного навантаження: 3 годин.
- Практичне заняття: Класифікація та сутність основних методів управління конкурентними перевагами.

Методи аналізу конкурентних переваг. Технологія оцінювання переваг підприємства зовнішнього середовища підприємства. Технологія PEST – аналізу. Технологія аналізу ситуації в галузі та конкуренції в ній. Технологія SWOT – аналізу підприємства. - Обов'язкові предмети та засоби: проектор. Класифікація та сутність основних методів управління конкурентними перевагами. Методи аналізу конкурентних переваг. Технологія оцінювання переваг підприємства зовнішнього середовища підприємства. Технологія PEST – аналізу. Технологія аналізу ситуації в галузі та конкуренції в ній. Технологія SWOT – аналізу підприємства.

Обсяг самостійної роботи здобувача: 5 годин.

Опрацювання матеріалу лекцій.

Формування питань до викладача.

Модульний контроль 1

- Форма занять: написання модульної роботи в аудиторії (за рішенням лектора допускається проведення у дистанційній формі).
- Обсяг аудиторного навантаження: 1 години
- Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.

- Обсяг самостійної роботи здобувачів – за необхідністю. Підготовка до модульного контролю.

Змістовний модуль 2. Особливості конкурентоспроможності товарів

ТЕМА 6. Конкурентоспроможність товару та методи її оцінки

- Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.

- Обсяг аудиторного навантаження: 3 годин.

- Практичне заняття: Основні підходи до управління конкурентоспроможністю товару.

- Обов'язкові предмети та засоби: проектор.

Фактори, чинники та критерії конкурентоспроможності товару. Загальна схема оцінювання конкурентоспроможності. Методи оцінки конкурентоспроможності продукції. Основні підходи до управління конкурентоспроможністю товару.

Обсяг самостійної роботи здобувача: 5 годин.

Опрацювання матеріалу лекцій.

Формування питань до викладача.

ТЕМА 7. Оцінювання конкурентоспроможності торговельної марки

Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.

- Обсяг аудиторного навантаження: 3 годин.

- Практичне заняття: Оцінювання результатів формування конкурентних переваг торговельних марок та побудова конкурентної картки ринку.

- Обов'язкові предмети та засоби: немає.

Ідентифікація конкурентних переваг торговельної марки. Поняття про брендинг та види марочних стратегій. Оцінювання результатів формування конкурентних переваг торговельних марок та побудова конкурентної картки ринку. Інтегральна модель оцінки конкурентоспроможності торговельної марки.

Обсяг самостійної роботи здобувача 5 годин.

Опрацювання матеріалу лекцій.

Формування питань до викладача.

ТЕМА 8. Система та процес управління конкурентоспроможністю підприємства

- Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.

- Обсяг аудиторного навантаження: 3 годин.

Практичне заняття: Методи оцінки конкурентоспроможності підприємства.

- Обов'язкові предмети та засоби: немає.

Структура системи забезпечення конкурентоспроможності. Зміст цільової, керованої підсистеми та підсистеми забезпечення.

Системнопроцесний підхід до управління конкурентоспроможністю підприємства. Методи оцінки конкурентоспроможності підприємства

Обсяг самостійної роботи здобувача: 5 годин.

Опрацювання матеріалу лекцій.

Формування питань до викладача.

ТЕМА 9. Стратегічний підхід до управління конкурентоспроможністю підприємства: конкурентні стратегії

- Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.

- Обсяг аудиторного навантаження: 2 годин.

Практичне заняття: Стратегія забезпечення конкурентоспроможності як комплексна стратегія.

- Обов'язкові предмети та засоби: немає.

Система конкурентних стратегій підприємства. Стратегії надбання конкурентної переваги (загальні стратегії конкуренції). Стратегії конкурентної поведінки підприємства. Стратегія забезпечення конкурентоспроможності як комплексна стратегія.

Обсяг самостійної роботи здобувача: 6 годин.

Опрацювання матеріалу лекцій.

Формування питань до викладача.

ТЕМА 10. Розробка та забезпечення реалізації програм підвищення конкурентоспроможності.

- Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.

- Обсяг аудиторного навантаження: 2 годин.

Практичне заняття: Програми підвищення конкурентоспроможності галузі та країни

Обов'язкові предмети та засоби: немає.

Концепція розробки та забезпечення реалізації програми підвищення конкурентоспроможності підприємства. Передумови, що визначають необхідність розробки програм підвищення конкурентоспроможності підприємства. Етапи розробки програми підвищення конкурентоспроможності. Програми підвищення конкурентоспроможності галузі та країни

Обсяг самостійної роботи здобувача: 6 годин.

Опрацювання матеріалу лекцій.

Формування питань до викладача.

ТЕМА 11. Менеджмент якості як фундамент забезпечення конкуренто-спроможності сучасного підприємства

- Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.

- Обсяг аудиторного навантаження: 2 годин.

Практичне заняття: Забезпечення ефективного функціонування системи управління якістю. Обов'язкові предмети та засоби: проектор. Ідеологія менеджменту якості. Інструментарій управління якістю. Система управління

якістю. Забезпечення ефективного функціонування системи управління якістю.
Обсяг самостійної роботи здобувача: 6 годин.

Модульний контроль 2

- Форма занять: написання модульної роботи в аудиторії (за рішенням лектора допускається проведення у дистанційній формі).

- Обсяг аудиторного навантаження: 1 години

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.

- Обсяг самостійної роботи здобувачів – за необхідністю.

Підготовка до модульного контролю.

5. Контрольна робота

Контрольна робота з дисципліни «Управління конкурентоспроможністю» є формою наскрізних практичних завдань, виконання яких потребує засвоєння змісту конкретних тем з дисципліни та отримання навиків використання набутих знань шляхом проведення певних розрахункових завдань. Контрольна робота з дисципліни виконується самостійно кожним студентом (за обраним типом організації) і охоплює усі основні теми дисципліни. Виконання КР є одним із обов'язкових складових модулів залікового кредиту. КР оцінюється за 100-бальною шкалою і складає 20% підсумкового балу з дисципліни.

Контрольна робота виконується під керівництвом викладача в поза аудиторний час за окремим графіком з урахуванням потреб і можливостей студентів і передбачає активну і творчу його діяльність з оволодіння матеріалом та набуття умінь самостійного мислення і самоконтролю. Метою КР є самостійне вивчення частини програмного матеріалу, систематизація, поглиблення, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань здобувачів вищої освіти з дисципліни та розвиток навичок самостійної роботи. КР є завершальною теоретичної та практичної роботи з дисципліни та виконується на основі знань, умінь і навичок, отриманих у процесі лекційних та практичних занять і охоплює зміст навчальної дисципліни загалом. До завдань контрольної роботи включається 2 теоретичних питання (максимально - 15 балів), 5 тестових завдань (максимально - 5 балів). Максимальна кількість балів, яку може отримати студент за виконану контрольну роботу - 20 балів, мінімальна – 12 балів.

6. Методи навчання

Проведення аудиторних лекцій, практичних робіт, індивідуальні консультації (при необхідності), самостійна робота студентів з навчальною літературою та інтернет-ресурсами.

7. Методи контролю

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Тестовий контроль проводиться в письмовій формі на практичних заняттях по закінченні кожного із змістових модулів. Семестровий контроль здійснюється шляхом складання іспиту.

8. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують здобувачі

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
<i>Змістовний модуль 1</i>			
Активність під час аудиторної роботи	0...1	8	0...8 (максимальна кількість балів за цим показником)
Виконання практичних робіт	0...4	6	0...24
Модульний контроль	0...10	1	0...10
<i>Змістовний модуль 2</i>			
Активність під час аудиторної роботи	0...1	8	0...8 (максимальна кількість балів за цим показником)
Виконання і практичних робіт	0...5	4	0...20
Модульний контроль	0...10	1	0...10
Контрольна робота	0...20		0...20
<i>За семестр</i>			0...100

Прийнята шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка для екзамену, курсового проекту (роботи), практики
90-100	відмінно
75-89	добре
60-74	задовільно
01-59	незадовільно з можливістю повторного складання

Під час складання семестрового іспиту здобувач має можливість отримати

максимум 100 балів. Білет для іспиту складається з двох теоретичних питань, максимальна кількість балів за кожне питання 50 балів, що складає в сумі 100 балів.

Під час складання семестрового іспиту здобувач має можливість отримати максимум 100 балів. Білет для іспиту складається з двох теоретичних питань, максимальна кількість балів за кожне питання 50 балів, що складає в сумі 100 балів.

9. Критерії оцінювання роботи здобувача протягом семестру

Задовільно (60-74). Показати мінімум знань та умінь. Захистити всі індивідуальні завдання та здати тестування.

Добре (75-89). Твердо знати мінімум, виконати усі завдання, здати тестування та поза аудиторну самостійну роботу.

Відмінно (90-100). Здати всі контрольні точки з оцінкою «відмінно». Досконально знати всі теми та уміти застосовувати їх.

10. Політика навчального курсу

Відпрацювання пропущених занять відбувається відповідно до розкладу консультацій, за попереднім погодженням з викладачем. Питання, що стосуються академічної доброчесності, розглядає викладач або за процедурою, визначеною у Положенні про академічну доброчесність.

10. Політика академічної доброчесності

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає (Методичні рекомендації для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності. Лист МОН України № 1/9-650 від 23.10.2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v650729-18#n211>): - самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); -

посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; - дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; - надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації».

11. Методичне забезпечення та інформаційні ресурси

Сайт кафедри k601@khai.edu Електронний каталог науково-технічної бібліотеки Національного аерокосмічного університету ім. М.Є. Жуковського "ХАІ". - Режим доступу:

<http://library.khai.edu/library/fulltexts/doc/1011Osnovi.pdf>

Офіційний сайт Держкомстату України <http://www.ukrstat.gov.ua>.

Офіційний сайт Верховної Ради України <http://www.rada.gov.ua>

12. Рекомендована література

Базова

1. Балабанова Л.В., Кривенко Г.В., Балабанова І.В. Управління конкурентоспроможністю підприємства: навч. посіб. Київ: ВД «Професіонал», 2019. 256 с.
2. Дмитрієв І.А., Кирчата І.М., Шершенюк О.М. Конкурентоспроможність підприємства: навчальний посібн. Харків: ФОП Бровін О.В., 2020. 340 с.
3. Должанський І. З., Загорна Т.О. Конкурентоспроможність підприємства: навч. посіб. 2-ге вид. Київ: ЦНЛ, 2016. 384 с.
4. Іванов Ю.Б. Конкурентні переваги підприємства: оцінка, формування та розвиток: монографія. Харків: ВД «ІНЖЕК», 2018. 352 с.
5. Кобиляцький Л. С. Управління конкурентоспроможністю: навч. посіб. Київ: Зовнішня торгівля, 2017. 301 с.
6. Ковтун О.І. Конкурентоспроможність підприємства: стратегічний контекст: монографія. Львів: Вид-во ЛКА, 2016. 276 с.
7. Конкурентоспроможність підприємства: підручник / П. І. Юхименко та

ін.; за заг. ред. д. е. н., професора, академіка НААН України А. С. Даниленка. Київ: Центр учбової літератури, 2020. 320 с.

8. Лупак Р. Л., Васильців Т.Г. Конкурентоспроможність підприємства: навч. посібн. Львів: Видавництво ЛКА, 2016. 484 с.

9. М. Портер. Конкурентна стратегія. Техніки аналізу галузей і конкурентів / текст М.Портер., пер. з англ. Наталія Кошманенко. Київ: Наш формат, 2020. 416 с.

Допоміжна

10. Піддубний І. О. Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства: навч. посіб. Харків : ВД «ІНЖЕК», 2015. 264 с.

11. Управління конкурентоспроможністю підприємств у сучасних умовах: колективна монографія / за заг. ред. д.е.н., проф. Шарко М.В. Херсон: ПП Вишемирський В.С. 2016. 177 с.

12. Управління конкурентоспроможністю підприємств: підручник / Г.Т. П'ятницька та інш.; за заг. ред. д-р. екон. наук., проф. Г. Т. П'ятницької. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2017. 700 с

13. Управління конкурентоспроможністю підприємства: підручник/ Ю. Б. Іванов та інш. Харків: ВД «ІНЖЕК», 2010. 320 с.

14. Управління міжнародною конкурентоспроможністю: навчальний посібник у структурно-логічних схемах / укладачі: Т.В. Андросова, Л. О. Чернишова. Харків: ХДУХТ, 2019. 202 с.

15. Цибульська Е.І. Конкурентоспроможність підприємства: навч. посіб. Харків: Видавництво НУА, 2018. 320 с.

16. Янковий О.Г. Теоретичні, методологічні та практичні аспекти конкурентоспроможності підприємств: монографія / за заг. ред. О. Г. Янкового. Одеса: Атлант, 2017. 514 с.

17. Barney J.B., Hesterly W.S. Strategic Management and Competitive Advantage: Concept and cases. Global edition: 5-th edition. Boston, 2005. 594 p. URL:

https://theacademicessays.com/wp-content/uploads/2018/02/EB00138HRM-StrategicManagementand-Competitive-Advantage-Concepts-and-Cases-5e-Global-Edition-Barney-_-Hesterly.pdf 18. Global Competitiveness Report Special Edition 2020: How Countries are Performing on the Road to Recovery URL: <https://www.weforum.org/reports/the-globalcompetitivenessreport2020>. 19. Porter M. E. Competitive Strategy. Techniques for analyzing industries and competitors. NY: Free Press, 1998. 422 p.